List 6. **NOVICE** Tečaj LIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. februvarija 1895.

Politiški oddelek.

Češkonemška sprava.

Pravo težišče avstrijske notranje politike ni na Dunaji, temveč v Pragi, to je znano vsakemu, kdor je opazoval zgodovino Avstrije od začetka dualizma sem. Vse se suče le okrog češkega vprašanja. Grofu Taaffeju je tudi stališče izpodkopala baš češka politika. Ko so zastopniki češkega naroda mu jeli se upirati, ni imel nobene trdne opore več. Skušal je na vse mogoče načine, da bi se obdržal, a ni šlo. Ko je videl, da ga ne podpirajo več vsi češki poslanci, je poskušal napraviti spravo mej Nemci in Čehi, kar se mu pa ni obneslo, potem je pa poskusil Čehe upogniti z izjemnim stanjem v Pragi, pa tudi ni dosegel svojega namena. Naposled je z volilno reformo hotel radikalno preobraziti razmere v Avstriji, a češko plemstvo mu je pred vsem podstavilo nogo, da se je izpodtaknil ob njo in pal. Prišel je za njim mož, kateremu je tekla zibel v Pragi. Češki sicer knez Windischgrätz ne zna, a vendar glavno oporo ima on le v Češki, to je v čeških veleposestnikih in Nemcih.

Naj so centralisti skušali še tako poniževati politični pomen češke, vse ni nič pomagalo, vedno se suče baš okrog te kraljevine vsa avstrijska politika, dočim ima Dunaj vedno manjši vpliv. Z velikim zanimanjem svet zasleduje razprave deželnega zbora v Pragi, kakor bi vedel, da je od njih odvisen daljni razvoj avstrijske politike.

Z dunajskimi punktacijami je bila pokopana staročeška stranka. To pa ne zaradi tega, da bi načela dunajskih konferenc morda ne bi bile povsem dobra, ampak se jim ni dala dovolj obširna veljava. Zadnji čas pa ta staročeška stranka s punktacijami zopet vstaja, in to je vzbudilo pozornost vseh avstrijskih politikov. Utemeljujoč svoj predlog o volilni reformi je dr. Rieger naglašal, da njegova stranka nikakor se ni izneverila dunajskim punktacijam, poprej je pa že v odseku bil dr. Russ sprožil to stvar in so mu Staročehi dali razumeti, da niso proti njih izvedenju, ako se le raztegnejo tudi na Moravsko in Šlezijo. V moravskem deželnem zboru se je pa od češke strani že tudi stavil predlog, ki se popolnoma vjema z dunajskimi punktacijami. Vlada je pa v češkem deželnem zboru tudi naznanila, da se še drži punktacij, s tem, da je obljubila predložiti predlogo o osnovi okrožnega sodišča v Trutnovu, ki je s to stvarjo v zvezi.

Iz vsega je vidno, da so te punktacije velike važnosti. V našem listu se je mnogo pisalo o njih, zlasti o njih veliki važnosti za avstrijsko politiko sploh. Od volilne reforme in pa od češkega vprašanja je odvisen obstanek Windischgrätzove vlade. Skoro bi tudi rekli, da brez povoljne rešitve češkega vprašanja tudi povoljne rešitve volilne reforme ne bode.

Mladočehi stavijo pač zahteve, katerih bi ne mogla izpolniti v sedanjih razmerah nobena avstrijska vlada, a vlada ima moč zopet staročeški stranki pomagati na noge, ako resno hoče. Kaj jej je treba storiti, to je jasno povedano v dunajskih punktacijah samih. Mladočeška stranka je premalo jedina, da bi se mogla dolgo vspešno upirati, ako bi vlada pokazala resno voljo, posebno ker bi gotovo volilci sami pritiskali nanje.

Mogoče je pa doseči ta namen samo, ako se dunajsko punktacije raztegnejo na vse dežele češke krone, ali pa še bolje na vso Avstrijo. Dokler jih bode pa vlada skušala izvajati le na Češkem, bode pa ves njen trud zastonj. Na Češkem so le Nemcem v korist in zaradi tega se pa jim upira ves češki narod. Stvar ima namreč tako podobo, kakor bi vladi bilo za utrjenje nemškega gospodstva, ne pa za spravo mej Nemci in Čehi.

Vso drugačno obliko dobi stvar, ako se izvedo na širši podlagi. Na Moravskem bi z izvedenjem načel dunajskih punktacij se naredil konec nemškemu prvenstvu, ravno tako tudi v Šleziji. Radovedni smo, če bi se upal kak Mladočeh še ugovarjati dunajskim punktacijam potem, ko bi videl, da se ž njimi utrdi stališče Čehom na Moravskem in v Šleziji.

Če se načela dunajskih punktacij izvedejo na slovanskem jugu, bodo tudi vsi slovenski poslanci radovoljno podpirali vlado. Nobeni narodnosti se pa s tem ne naredi nobena škoda, ker vsaki bi bil zagotovljen njen obstanek. Konec bi se naredil najhujšim narodnim bojem.

Češko državno vprašanje bi tudi zgubilo mnogo od svojega pomena. Čeh, kateri bi se čutil popolnoma ravnopravnega v Avstriji, bi toliko ne hrepenel po obnovljenji državnega prava. Če bi pa le nastopile za to ugodne razmere, bi se pa Nemci tudi toliko ne upirali, ko bi s Čehi v lepi spravi živeli. Le sedaj je zanje to pravo strašilo, ko se boje, da bi se Čehi potem ne maščevali za krivice, ki se jim sedaj gode.

Čas za tako politiko je pa precej ugoden. Moravski Nemci se ne kažejo več tako sovražne Čehom, kot so bili včasih, to se vidi tudi v moravskem deželnem zboru, posebno vedno bolj spoznavajo važnost češčine. Pred desetimi leti je jedva kak Nemec mislil na učenje češčine, letos so pa že sklenili, da bodi obvezna na realkah, zastran gimnazije se je pa sklenila resolucija v tem zmislu.

Liberalna stranka se pa tudi ne čuti več dovolj močno, da bi se mogla ustavljati nasprotnikom na vseh straneh, in je zatorej nekoliko voljnejša pogoditi se s Čehi.

Seveda prevelikega upanja še ne smemo gojiti, kajti v dunajskih vladnih krogih se še vedno ne morejo prav sprijazniti z mislijo, da Avstrija ni nemška država. Dokler pa tega ne bode, se pa notranje politične razmere avstrijske ne morejo zboljšati. Slovani bodo prisiljeni upirati se vsaki vladi, katera zmatra germanizacijo za svojo glavno nalogo. Brez Slovanov, ali celo proti Slovanom se pa dolgo ne bode dalo vladati, to je skusil Auersperg, za njim pa Taaffe in to bode skusil tudi Windischgrätz. Nobena koalicija ga ne bode rešila, pa tudi nobena volilna reforma. Vse kar se bode umetno zgradilo, bode se tudi kmalu razdrlo. Avstrijski Slovani so že toliko razviti in močni, da se preko njih ne more iti na dnevni red.

Politični pregled.

Razpust isterskega deželnega zbora. — Dunajski „Fremdenblatt“ je prinesel jako pomenljiv članek o razpustu isterskega deželnega zbora, kateri je nekoliko naperjen tudi proti koalicijski vladi. V tem članku pravi, da so se za italijanščino gojile velike simpatije pod avstrijskim dvoglavnim orlom, a to ne sme iti tako daleč, da bi se onemogočeval obstanek drugim narodnostim. Vlado bi morali dolžiti velike zamude, da se ni odločno uprla poskusom, Slovane izriniti iz deželnega zbora, ali pa jim zamašiti usta. Celo v deželah, v katerih že dolgo se bijejo narodni boji, velja dvojezičnost v deželnem zboru, v Istri so pa hoteli podreti načelo strpljivosti, ki je duša avstrijski politiki. Vlada hoče v Istri pripomoči vladni avtoriteti in načelu strpljivosti do veljave. Italijanska večina je hotela Slovane pripraviti ob vse pravice, če tudi so ravno tako pod varstvom cesarskega doma, kakor Italijani. — Vse prav lepo, a dobro bi pa bilo, da bi „Fremdenblatt“ pogledal tudi na Štajarsko in Koroško, kjer se dvojezičnost tudi ne spoštuje v deželnih zborih in kjer vlada tudi od strani Nemcev največja nestrpljivost. — Sicer pa razpust isterskega deželnega zbora ne bode dosti koristil. Nekateri liberalni listi se že boje, da bodo Italijani zgubili pet mandatov na Slovane. Potem bi imeli Slovani jeden glas večine. Da pa do tega ne pride, je pa že začel Rinaldini iskati posebne kandidate za take okraje, kateri bi ravno vladi ne delali ovir, a vendar nasprotovali Slovanom. Tako se imenuje znani vitez Schwarz. Tako se razmere v Istri ne bodo tako dosti zboljšale, za Istro pač tudi velja pregovor, da riba pri glavi smrdi in ta glava je pa v Trstu. Dokler se razmere pri vladi v Trstu ne premene, nimajo primorski Slovani ničesa dobrega pričakovati. — Sicer pa italijanska stranka preti z abstinenco, ako se ne bode oziralo na vse njene želje.

Tirolski deželni zbor. — Italijanski poslanci se še vedno kujajo. Ker jih v določenem času ni bilo v zbornico, zgubili so svoje mandate in bodo torej nove dopolnilne volitve. Najbrž pa te volitve stvari dosti ne premene. Voljeni bodo zopet prejšnji po lanci. Govorilo se je, da bode se letos sklepalo v deželnem zboru o tem, da se Italijanom dovolijo nekatere stvari, a kakor se kaže, je bilo to le govorjenje. Morebiti se je pa poskušalo, kaj porečejo Italijani. Poslednji so dali po svojih glasilih odgovor, da se hočejo popolnoma odločiti od nemškega dela dežele. V to pa seveda večina ne more privoliti. — Sicer se pa v tem deželnem zboru tudi letos napravlja nov deželnobrambovski zakon. Mej večino in vlado se ne more doseči popolno sporazumljenje.

Češki deželni zbor je že v prvem branji odklonil mladočeški predlog, da naj se v srednje šole vpelje ruščina kot učni predmet. Za predlog glasovali so samo Mladočehi. Mi nismo kdo ve kako naudušeni za Rusijo, a reči pa moramo, da je tak strah pred ruščino popolnoma neopravičen. Če se v avstrijskih srednjih šolah lahko poučujejo francoščina, angleščina, italijanščina, ni najmanjšega povoda, da bi se o uvedenju ruščine niti govoriti ne smelo. Rusija dobiva v kulturnem in narodnogospodarskem oziru vedno večji pomen in bi nikakor ne bilo škodljivo, ako se nekoliko bolj seznanimo ž njo. Za izdelke avstrijskih tovarn bode tudi treba iskati trgovišča na slovanskem vzhodu. Na politične razmere se v tacih stvareh ni ozirati, ker se močno preminjajo.

Rusija. Po nastopu novega ruskega carja Nikolaja II. pisalo se je prav mnogo o tem, kak prijatelj zapadne kulture je novi car in da bo brezdvomno po uzorci zapadnih držav uvel tudi v Rusiji konstitucijo. To seveda so pa v prvi vrsti trošili križem svet židi, ki upajo, da jim konstitucija donese dobiček in si torej žele, da bi se ista uvela. Pod sedanjo upravo cesarstva ni jim moč priti do nobene veljave in jim tudi nobeno gospodovanje dano. V konstitucijonelni državi bi pa lahko prišli do vpliva in gospodovanja. Toda car je naredil minole dni prav odločen križ čez njihove račune. Ko so se mu poklonili odposlanci mest, plemstva in zemstev, da mu čestitajo k poroki, je v svojem nagovoru do njih izrecno povedal, da hoče, kakor njega pokojni oče, nepremično vzdrževati avtokratično načelo.

Bolgarija. — Poroča se, da se knez Ferdinand zmirom bolj udaja vplivu Cankova. Cankov je postal prav priljubljena oseba in dela na to, da Rusijo zopet sprijazni z Bolgarijo. Knez je celo pripravljen odpovedati se kroni bolgarski, če se Rusija zaveže, da ga bo priznala, če ga sobranje zopet voli knezom. Stambulova vpliv pri vojski vedno pada. — Pri zadnjih dopolnilnih volitvah v sobranje pridobila je vlada od 20 mandatov 18. Stambulov, ki je tudi kandidoval je pal, znamenje, da nima več zaupanja pri narodu. Cankov je tudi pal, a le z neznatno manjšino glasov. Karavelov je pa izvoljen.

Azija. — Z obravnavami glede sklenitve miru mej Kitajsko in Japonsko že zopet nič ni. Kitajski odposlanci, došli na Japonsko, niso imeli onih pooblastil, katere zahtevajo Japonci že ves čas najodločneje. Japonci namreč so pri volji spustiti se v pogajanja za mir z kitajskimi odposlanci, le če so ti pooblaščeni definitivne mirovne predloge staviti, oziroma

definitivne mirovne pogoje vsprejeti. Ker v to kitajski odposlanci niso bili pooblaščeni, vrnili so se zopet domov, ne da bi bili kaj opravili. Vojska trpela bode torej še dalje.

Obrtnija.

Naprava nekaterih anilinskih lakov.

Anilinski laki so jako porabni za razne namene, ker se dajo napraviti v najrazličnejših in najfinejših barvah. Njih barve so navadno jako žive. Za napravo teh lakov rabiti se pa morajo le čiste snovi. Ako rabimo nečiste snovi, dobimo kake jako nečiste barve.

Bismarckov lak se napravi, ako se 200 delov mavca dobro zmeša z vodo. Vzame se navadno petkratno množino vode. Na to se prideneta dva dela Bismarkovega rujavila in se ogreje do 80°. To se vedno kuha in meša, ter pridene 3 dele tanina in 3 dele razdrobljenega vinskega kamna. Ko se kuha kake pol ure, potem se pa lak pusti ustaviti, se previdno izpere in precedi in posuši na hladnem suhem kraji.

Izpiralna voda se večkrat lahko rabi. Drugi anilinski laki napravljajo se blizu na jednak način, samo da se jemljejo druge snovi.

Za zelen lak se mesto mavca vzame 200 barita, nadalje se vsame 1 del metilnega zelenila, 1 del vinskega kamna in 5 delov tanina.

Za fuksinov lak se pa vzame 200 delov mavca, 2 dela fuksina, 3 dele vinskega kamna, 3 dele tanina. Za citronin lak 50 delov mavca, 2 dela citronine in 5 delov svinčenega sladorja; za modri lak pa 50 delov mavca, 2 dela anilinskega modrila, 1 del zdrobljenega vinskega kamna in 3 deli tanina; za škarlatni lak 100 delov barita, 3 dele škarlatina in 10 delov svinčenega sladorja. Za pomerančasti lak se pa vzame 56 delov tolstokisle ilovice, 2 dela orang G. in pa 5 delov svinčenega sladorja, za zeleni lak se pa vzame 100 delov taka ilovice, kakor za pomerančasti lak, 1 del kristalnega zelenila, 1 del pikrinove kisline.

Za rumeni lak se pa vzame 100 delov mavca, 6 delov rumenila N in 100 delov barijskega klorida.

Rujavi lak se napravi, ako se 22 delov galuna raztopi v 90 delih vode, in zmeša s 5 deli orseillovim rujavilom. Zmes se razgreje na 60° in pridene 20 delov barijskega klorida. Vse se kuha in meša, potem shladi in pridene 1 del vode.

Da se dobe laki raznih nujans, se pa morajo pri njih napravljanji primerno mešati razna barvila. Vselej se poprej poskuša v malem in kadar se dobi pravo razmerje, se pa potem lak nareja v večji množini.

Obrtnijske raznoterosti.

Kako sleparijo veliki kapitalisti državo? Nekaterim članom pruskega deželnega zbora se je čudno zdelo, da se je povišala potreba za sukno pruske vojaščine poslednje leto za 450.000 mark, dočim so cene suknu pale in Virtenberška ter Saksonska tudi faktično manj potrebujeta. Kakor se je pojasnilo, se od leta 1891. oddaja zalaganje vojaških potrebščin le malobrojnim velikim tvrdkam, od katerih je pričakovati, da bodo ob vojnem času mogle zadoščati vsem zahtevam. Te tvrdke so se pa mej seboj zvezale. Ker se vselej dovolijo povprečne cene, se razdele v dve skupini Prva skupina stavi nalašč jako visoke cene in to zaradi tega, da druge po ugodnih poprečnih cenah dobe zalaganje. — Drugo leto pa vlogi premenita, pa druga stavi visoke cene in prva dobi zalaganje po ugodnih poprečnih cenah Deželni zbor je izrekel željo, da bi se dopustilo več konkurentov, da bi nekateri bogatinje ne mogli tako brezozirno odirati države.

Svetovna poštna zveza. Tudi Anglija je pristopila k svetovni poštni zvezi dne 1. januvarija. Sedaj obsega ta zveza skoro 100 milijonov kvadratnih kilometrov s prebivalstvom nad 1000 milijonov.

Kmetijstvo.

Nerazdeljivost posestev.

Mnogo se govori poslednji čas, kako bi se pomagalo kmetom in preiskujejo se uzroki propada kmetskega stanu. Jeden teh uzrokov je prevelika razdeljivost kmetskih posestev. Nastala so v mnogih krajih že tako majhna zemljišča, da se kmetska rodbina na njih preživeti ne more. Zaradi tega je pa potrebno, da se omeji razdelitev posestev.

To se je že večkrat zahtevalo v postavodajnih zastopih, upirali so se temu liberalci, kateri žele, da je zemljišče ravno tako svoboden predmet kupčiji, kakor kako drugo blago.

Glavni ugovor proti nerazdeljivosti zemljišč je pač ta, da ne bode kam z ljudmi, ki se vedno množe, ako zemljišča vedno v sedanji velikosti ostanejo. Morali se bodo izseljevati. Nekateri bi pač si poiskali kak drug zaslužek, nekateri bi tudi kot hlapci in dekle služili pri kmetih, a za vse bi le ne bilo dela. Ta ugovor ima vsekako nekaj zase. Zaradi tega pa po našem mnenji zares ne gre, da bi se kar reklo, od sedanjih posestev se ne sme ničesa proč prodati. Določiti se mora neko mero za posestvo, izpod katere se ne smejo razdeliti. Posestva morajo biti tako velika, da se na njih more preživeti rodbina. Na manjšem posestvu rodbina le strada, se zadolži, posestvo propada in naposled kmet le mora iti po svetu iskati si zaslužka.

Nasproti je pa v interesu kmetijstva, da se iz večjih posestev napravi več kmetij. Če je posestvo veliko, da bi se na njem živelo dobro pet, deset ali pa še več kmetov, je v interesu kmetijstva samega, če se razcepi. Bolje je za prebivalstvo in državo, če se na isti zemlji pošteno preživi deset kmetskih rodbin, nego bi pa lenaril jeden grajščak.

Zato je pa naše mnenje, da bi bilo umestno, da se dovoli razdeljevati velike fidejkomisne grajščine. Seveda mi nismo zato, da bi se mogli siliti veleposestniki, da

razdele svoja posestva, a država bi jih lahko nagibala k temu s fiskaličnimi sredstvi. Tako naj bi se velika posestva huje obdačila nego mala, kar je tudi pravično. Posestnik, kateri ima na stotisoče dohodkov lahko razmerno več davkov plača nego navadni kmet. Neki češki kmetski politik je celo izračunil, da bi se na ta način lahko kmetom popolnoma odpustil davek, kajti toliko bi več plačali veleposestniki. Mi seveda nismo te misli. Morda bi bilo nekaj let res to mogoče, a potem ne več, ker bi se veleposestva vedno bolj delila in bi bilo vedno manjše število tistih, ki bi plačevali razmerno najvišje davke. Mnogi posestnik bi razdelil svojo grajščino na svoje sinove, ko bi videl, da bodo potem vsi manj davka plačevali, nego ga sedaj on sam; drugi, ki je zadolžen, bi pa rad kaj prodal od svoje grajščine kmetom. Tako bi s časom dobili mnogobrojen srednji stan.

Povoda vzdrževati grajščine sedaj ni nobenega. Sedaj nimajo več tistega pomena za gospodarsko organizacijo, kakor so ga imele v prejšnjih časih.

S tem, da bi se pa omejilo razdeljevanje zemljišč, bi se nekoliko tudi omejilo pomnoževanje prebivalstva. Znano je, da se prebivalstvo bolj množi, čim bolj se razkosavajo posestva. Manj ljudij se bode ženilo, če ne bode imelo svoje koče. Pomnoženje prebivalstva je pač v starih časih veljalo za blagoslov, a dandanes pa ne more veljati več, in zaradi tega so baš konservativne stranke večkrat naglašale, da bi bilo potrebno omejiti svobodno ženitve. Bolje je, če je malo kmetov, pa tisti dobro žive, nego bi pa bil nebroj malih kočarjev, ki bi stradali. Zemlja le neko določeno množino rodi, več pa ne dobiš iz nje, naj jo še tako umno in pridno obdeluješ.

Zato je potrebno, da se zakonito določi nerazdelitev zemljišč, ker to je jedino, če hočemo ohraniti trden kmetski stan, sicer pa dobimo kmetski proletarijat.

Kmetijske raznoterosti.

Ribe čistilke vode. Poskusiso pokazali, da ribe, požro jako veliko škodljivih bacilov, zlasti tuberkuloznih. Ribam to ne škoduje. Vsled tega je pa voda, v kateri so ribe zdravejša za ljudi in živino, nego kaka druga.

Umivanje stekel pri rastlinjakih. Pri rastlinjakih zlasti gnojnih gredah stekla s časoma postanejo motna in nič ni pomagano, naj jih še tako umivamo. Tako steklo umijemo z razstopljino 1 dela milinega kamna v petih delih vode. Potem se morajo izplakniti s svežo vodo. Če so pa umazana stekla od dima, se pa morajo umiti z razredčeno solno kislino.

Sol ni le koristna, temveč pri slabejši krmi je živini celo neobhodno potrebna. Živina rajši je in pije, ako jej damo soli in se vsled tega bolje redi, je bolj zdrava in krave imajo več mleka.

Pegatke (Perlhühner) so najboljše prerokovalke vremena. Dan pred dežjem letajo po strehah, plotih in drevesih in kriče. Sicer pa te kokoši poznajo vsacega domačina in začno kričati, ako pride kak tujec. V tem oziru so še zaneslivejše kot pes. Njih jajca in njih meso so jako okusna in fina.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

VI.

(Dalje.)

Čitatelj naj pa nikar ne misli, da to le za to govorim, ker sam sočuvstvujem z republikansko stranko, in torej stvar sodim z strankarskega tesnosrčnega stališča. Kakor sem že višje omenil, sem ob svojem prihodu v Ameriko imel jako zmešane pojme o političnih strankah Zjedinjenih držav. Če sem tudi kaj čuvstvoval s kako stranko, je bila to demokratična stranka, katero so v Rusiji vsi ljudje moje vrste imeli za stranko napredka in reform. Celi dve leti po prihodu v Ameriko se za politiko nisem brigal, le opazoval sem, čital in učil se. Prve volitve, katerih sem se udeležil, naredile so me pa že za vselej in za trdno privrženca republikanske stranke, ne pa demokratične. V večini Zjedinjenih držav, izvzemši dve ali tri države Nove Anglije, zakon ne zahteva od volilca, da je ameriški državljan, zahteva le, da je gotovi čas v kakem kraji, v največ slučajih le 6 mesecev, v nekaterih jedno leto, v nekaterih tri mesece, v nekaterih pa tudi le šest tednov. Potem se je pa treba vpisati mej volilce v kakem volilnem okraji, za kar je v vsakem volilnem okraji razgrnjen zapisnik volilcev, in sme se voliti. Če tudi je grofija Orange, v kateri sem že jeden pot spregovoril, bila še le organizovana, a vlada je bila že zagotovljena demokratični stranki.

Demokratični obroč (ring), kakor se tukaj imenuje vsaka politična klika, je vzela uprava v svoje roke, vodila vse zadeve grofije, in kar je glavna stvar volitve. V našem mesteci bili so trdovratni južani polkovniki (vodje) — devet desetin južanov-demokratov so vsekako polkovniki — trdovratni junaki, republikanci s severa in inozemci vseh narodov — Rus, vaš pokorni sluga, Angleži, Nemci, Francozi, Ogri in celo židje. Če tudi so vsi ti bili novi ljudje, ki so ravnokar prišli, vendar so se vsi zanimali za politiko, nekateri (stari Amerikanci) — iz navade, nekateri (mi, inozemci) iz radovednosti. Demokratje so ponosno kazali na to, da je pri zadnjih volitvah za republikance se bilo oddalo le šest glasov, javno so se bahali, da noben zamorec ne sme voliti, da v bodoče grofija in država vsekako ostaneta v rokah demokratov. Republikanci so se jim smejali, norčevali se iz njih, najemali zamorce za svoja dela in se zaklinjali, da bodo volili, naj demokratje še tako groze. Ko so prišle volitve, so bili za nadzornike volitev v našem kraji, ne meneč se za zakon, ki zahteva, da se jih vzame jednako število iz obeh strank, dva odločna demokrata in neki človek nedoločne politične barve, ki je bil demokrat, kadar je govoril z demokratom, republikanec, kadar je govoril z republikancem.

Zapisniki volilcev so še le na dan pred volitvijo prišli iz mesta, kamor so se bili poslali, da jih- je pre

gledal grofijski svet. Iz njih so se samovoljno bili izbrisali vsi zamorci in mnogi zavedni beli republikanci. Na dan volitev so nekateri od nog do glave oboroženi „polkovniki“ obkolili hišo, v kateri so bile volitve in ostali so na straži ves dan. Nadzorniki volitev se niso ozirali na vse ugovore tistih, kateri so bili oropani volilne pravice, in zmagali so demokratje, če tudi je bilo popolnoma jasno, da bi bili zmagali republikanci, ako bi bili mogli voliti vse, kateri imajo v resnici volilno pravico. Drugi dan sem izvedel, da je v drugem kraji, kjer so republikanci bili brezpogojno v večini, tolpa oboroženih našemljenih ljudij napala hišo, kjer so bile volitve, ko se je ravno imela začeti štetev glasov, vzela volilno šaro in jo slovesno sežgala z volilnimi listki ured. To se je zgodilo še v dveh drugih volilnih okrajih. V jednem volilnem okraji pa oboroženi demokratje niso pustili nobenega republikanca v hišo, v kateri je bila volitev in vsled tega v tem okraji ni bil oddan noben republikanski glas. V grofiji so demokratje tako dobili znatno večino glasov.

Izvedel sem pa, da je grofijski svet znatno predelal ta poročila, katera je dobil od volilnih nadzornikov iz posamičnih volilnih krajev, in sicer tako, da je pomanjšal število republikanskih glasov in v nekaterih krajih povekšal število demokratičnih. Časopisi opisujoči volitve v drugih grofijah države in drugih južnih državah so bili prenapoljeni s podobnimi slučaji, kakeršne smo višje opisali. V Južni Karolini, kjer je 450.000 belih ljudij in 750.000 zamorcev, ki vselej brezpogojno volijo rupublikance, so imeli demokratje 50.000 glasov večine ne le za uradnike države in postavodajo, temveč tudi za člane kongresa bili so voljeni do jednega sami demokratje. Tako je bilo v vseh ostalih južnih državah, to je bil „solidni jug“ (solid South), soliden v demokratičnem zmislu, kjer za republikance ni prostora.

Nekaj dnij po volitvah sem bil v mestu in sešel se z glavnim vodjo demokratov, predsednikom izvrševalnega odbora grofije. Bil je vesel in me pozdravil z ugodnim vspehom volitev. Nikdo ni vedel, kateri stranki da pripadam, a ker sem imel veliko podjetje in dajal dela več sto delavcem, sta obe stranki skušali me dobiti na svojo stran. Opazil sem, da ne odobravam popolnoma teh sredstev, katerih so se poslužili demokratje v svojem volilnem kraji, in kakor sem slišal, tudi drugod. „Kaj hočemo storiti? — rekel je on, mari bodemo zamorcem pustili, da bi nam seli na vrat? — Vendar opomnil sem: po ustavi Zjedinjenih držav, katera mislim, da velja tudi za vas, imajo tudi zamorci volilno pravico.

— Kaj nas to briga! mi nismo priznali tega dostavka k ustavi. Naša država se je izrekla proti njemu.

— Več nego dve tretjini držav se je izreklo za ta dostavek in torej velja za vse Zjedinjene države. Ta zakon morda ni popolnoma umesten in primeren, a je vendar zakon; poznam njegovo zgodovino in vem, da ga je jug sam priklical s svojim postopanjem takoj po vojski.

— Mnogo tacih zakonov so nam navezali prikleti Janki! Če bi se ti zakoni izpolnjevali, ne bilo bi mogoče živeti na jugu.

— Dovolite, kolikor jaz vem, Janki nam niso navezali nobenega druzega zakona: jug je ravno tako svoboden, kot je bil pred vojsko, samo zamorci smejo voliti. In mnogo izmej njih niso slabši, temveč mnogo boljši od belih ljudij. Pri meni delajo dva ali trije zamorci, katerim bolj zaupam nego mnogim belim. Vaši Krakerji (Krakerje v Floridi imenujejo potomce, prvih poselnikov dežele, Špancev. Žive skoro pol divje, jako neizobraženi so, hudobni in goljufni. Vsi so zakleti demokratje) so hujši nego vsak zamorec. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Leonina. Leonova družba na Dunaji, kateri je namen gojiti znanost in umetnost v katoliškem duhu, ima 45 pospešiteljev, 400 dosmrtnih članov in 1267 letnih člauov in udeležiteljev. Lani se je število članov povekšalo za 237. Lani je izdala družba skoro 8000 gld. za znanost in umetnost. Premoženja je imela 20.000 gld. Mej člani so 4 člani cesarske rodbine.

Vpliv mraza na živali. Francoski kemik Pichet je poskušal, kak vpliv ima mraz na živali. Pes je, zaprt v prostoru 60° mraza, sprva imel še jedno stopinjo več gorkote, nego po navadi. Čez poldrugo uro se mu je gorkota znižala na jedno stopinjo pod navadno gorkoto in nato je poginil. Žuželke so poginile pri 28, polži pri 130° mraza. Tičja jajca se že pri 3° mraza toliko pokvarijo, da se več ne izležejo Mravlje so poginile že pri 0° mraza. Nekateri infuzorji, to je živali najnižje vrste prenesle so 90° mraza, bakterije pa celo 213° mraza.

Srednje šole. V tostranski državni polovici je 181 gimnazij in sicer 16 spodnjih gimnazij, 4 realne gimnazije, 144 velikih gimnazij, 17 realnih in velikih gimnazij. Od teh jih 139 vzdržuje država, 9 dežele, 12 mesta, 3 škofje, 13 redi, 2 zakladi in 3 zasebniki. Po učnem jeziku je 99 nemških, 41 čeških, 24 poljskih, 4 italijanske 1 rumunska, 3 srbskohrvatske in 8 dvojezičnih. V vseh gimnazijah je 58.972 učencev. Realk je v tostranski državni polovici 80 in sicer 15 nižjih in 65 popolnih in imajo z 2235 učencev.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V deveti seji dne 1. februvarija stavijo poslanci baron Apfaltrern, Grasselli, in tovariši naslednji samostalni predlog: „Visoki deželni zbor naj sklene: Vlada se nujno naprosi, da pri prihodnji premembi stanovališč c. kr. železniških obratnih ravnateljstev prej ko mogoče tako železniško oblastvo ustanovi v Ljubljani ali pa je od drugod premesti v Ljubljano, da vodi obrat državnih železnic v južnih planinskih deželah, zlasti na Kranjskem. Deželnemu odboru se naroča, da v tem smislu hitro in odločno stori potrebne korake pri vis. vladi.“

Posl. Murnik predlaga, da naj se voli železniški odsek 9 članov. Se sprejme.

Posl. Hribar utemeljuje samostalni predlog glede premestitve vojaške bolnice v Ljubljani. Govornik pravi, da je odstranitev bolnico z ozirom na asaniranje in razširjanje mesta neobhodno potrebno, poudarja, koliko je že mesto ljubljansko

storilo v ta namen, a doslej vse brez vspeha. Vojno ministerstvo stavi prevelike zahteve. Govornik upa, da se bi dalo kaj doseči, ko bi visoka deželna vlada v zvezi z mestno občino ljubljansko storila potrebne korake pri vojaški upravi v tem oziru. Predlog se izroči finančnemu odseku v pretres in poročanje.

Posl. Povše utemeljuje samostalni predlog, naj deželni zbor sklene spomenico na trgovinsko ministerstvo, da naj se v prospeh naše mlinarske obrti odvzamejo olajšave ogerskim mlinom pri uvaževanju žita iz balkanskih dežel. Govornik poudarja, da neugodni železniški tarifi in olajšave, katere imajo veliki ogerski mlini pri uvažanju žita iz balkanskih dežel močno škodujejo razvoju naše mlinarske obrti in celo pretijo to uničiti. Na podlagi statističkih podatkov dokazuje govornik svojo trditev. Uvažuje se k nam cela množina žita, zato propada domača mlinarska obrt. Treba je kaj storiti v to svrho. — Predlog se izroči upravnemu odseku v pretres in poročanje.

Posl. dr. Žitnik utemeljuje predlog, da naj se izjava g. deželnega predsednika glede planinskih pašnikov v tržiškem okraji izroči združenima finančnemu in upravnemu odseku. Predlog se sprejme z večino narodnih poslancev.

Posl. Višnikar poroča imenom finančnega odseka o prošnji cestnega odbora na Bledu za posojilo in za podporo za preložitev ceste Bled-Javornik in predlaga: Deželnemu odboru se naroča, da po cestnem odboru blejskem predloženi načrt s proračunom o odpravi klancev med Rečico in Gorjami deželne ceste Bled-Javornik da pregledati po deželnem stavbinskem uradu in da se takoj po odobrenem načrtu in ko se doženejo potrebni dogovori z udeleženci, prične s projektovanimi pripravami navedenega dela deželne ceste. Delo je izvršiti tako, da plačata dežela in cestni okraj vsak polovico stroškov. Deželni odbor se pooblašča, da sme cestnemu odboru v pokritje nanj spadajočih stroškov dati potrebna predplačila iz kredita za vzdržavanje deželnih cest proti povračilu. — Se vsprejme.

Posl. baron Schwegel poroča o ustanovitvi okrožnih bolnic za silo in za izoliranje bolnikov in predlaga imenom finančnega odseka: 1.) V svrho zgradbe bolnic za silo dovolijo naj se tistim zdravstvenim okrožjem, katera z lastnimi sredstvi ne bi mogla zmagovati stavbinskih stroškov, 10 do 15 % doneski stavbinskih stroškov iz deželnega zaklada. 2.) Deželni odbor so pooblašča, da takim bolnicam za silo brezplačno prepušča inventar iz stare bolnice, v kolikor se ne potrebuje za novo deželno bolnico. 3.) Občini Postojini dovoli se za zgradbo bolnice za silo donesek 200 gld. iz deželnega zaklada. Predlogi se sprejmo in prošnja zdravstvenega zastopa v Idriji za donesek za zgradbo bolnice se na predlog posl. Murnika zopet izroči finančnemu odseku v pretres in poročanje.

Isti poslanec poroča o zgradbi nove deželne bolnice in hiralnice in po daljšem utemeljevanji imenom finančnega odseka z ozirom na poročilo deželnega odbora predlaga:

1.) Naredba deželnega odbora glede preskrbljevanja z vodo in glede vpeljave električne razsvetljave v novi deželni bolnici se odobruje. 2.) Za dopolnilne zgradbe in za nakup inventarja dovolijo se sledeče svote: a) za ustanovitev lastne strojne električne naprave za 700 svetilnic po 16 normalnih sveč 16.000 gld. b) za zgradbo hiše za uradniška stanovanja 12.000 gld. c) za zgradbo hiše za stanovanja slug, mašinista in kurjačev 5600 gld. d) za opravo sob I. in II. razreda, za primarije, sekundarije, operacijske dvorane, pisarne i. t. d. 4800 gld. e) za opravo domače lekarne 2200 gld f) za opravo kapele, za zvonove, altar itd. 3200 gld. g) za ograjo višja potrebščina 6200 gld. h) inštalacija tolefona 1700 gld skupaj 51.700 gld. 3.) Deželni odbor se pooblašča, provizorično oddati službo mašinista in dveh kurjačev.

Posl. Klun je proti ogromnim stroškom, katere mora dežela žrtvovati za novo bolnico, ker misli, da bi se bila dala bolnica z manjšimi sredstvi napraviti, ko bi se ne bila v takem stilu zastavila cela zgradba. Govornik je proti predlogom finančnega odseka. Posl. dr. Vošnjak odgovarja predgovorniku in zatrjuje, da denar izdan za bolnico ni nepotrebno izvržen. Govornik poudarja, da bo deželo Kranjsko bolnica dosti manj stala, nego stanejo nove bolnice druge dežele. Posl. Lenarčič je proti zgradbi hiš za stanovanja slug in uradnikov. Poslanec Hribar in poročevalec baron Schwegel zavrneta posl. Kluna. Posl. dr. Schaffer misli, da naj bi se uprava bolnične lekarne prepustila gremiju lekarnarjev. Pri glasovanji se sprejmo vsi predlogi finančnega odseka.

V železniški odsek se volijo posl.: Murnik (načelnik), dr. Schaffer (načelnika namestnik), Hribar, Klun, Luckmann, Pfeifer, Povše, baron Schwegel, dr. Tavčar.

Posl. Hribar in tovariši stavijo nastopno interpelacijo do deželnega glavarja:

Občinski svet mesta ljubljanskega je v svoji dne 24. junija 1892., v kateri je sklepal o premembi imen nekaterim obstoječim in o določanji imen novim cestam, ulicam in trgom, mej drugim sklenil tudi sledeče: „Ulične table in hišne tablice za vse od 1—4 navedene ceste, ulice in trgi imajo naj samo slovenske napise. Istotako naj se v bodoče dopolnilne tablice naročajo jedino le s slovenskimi napisi“.

Ta sklep ustavila je — naslanjaje se na § 84. občinskega reda za deželno stolno mesto Ljubljano — c. kr. dež. vlada z intimatom št 2033 z dne 24 julija 1892. Mestni zbor, videč iz naznanila c. kr. deželne vlade z dne 3. novembra 1892. št. 19437, da je ostala brezuspešna njegova pritožba do c. kr. ministerstva, pritožil se je pri upravnem sodišču in le-to je z razsodbo z dne 29. decembra 1893. njegovi pritožbi ugodilo ter izpodbijano določbo razveljavilo in sicer uvažuje, da oznamenovanje ulic in drugih javnih prostorov spada po smislu § 26. občinskega reda brez dvojbe v samosvoje področje ljubljanske občine, katera lahko vrši svobodno in kakor sama določi in uvažuje, da ni nobene zakonite določbe, ki bi to pravico občine omejevala ali utesnjevala.

S tem je postal v začetku omenjeni sklep mestnega sveta z dne 24. junija 1892. pravomočen in oslanjaje se nanj, sklenil je mestni svet v svoji seji dne 5. junija 1894. dalje: „Javni napisi pri vseh ulicah in trgih ljubljanskega mesta se imajo tako premeniti, da se napravijo vsi brez izjeme v slovenskem jeziku“.

Proti temu sklepu, ki je v smislu §§ 62 in 85. občinskega reda postal pravomočen dne 19 junija 1894, vložili so Ferdinand Mahr in tovariši dne 25 junija 1894. pritožbo do slavnega deželnega odbora in le-ta jo je v 15. dan avgusta 1894. rešil v tem smislu, da je razveljavil sklep mestnega sveta z dne 5. junija 1895.

Nečemo se spuščati v pretresanje — po naših mislih silno slabotnih — razlogov, katere slavni deželni odbor navaja v podkrepljenje svoje odločbe, konstatujemo le, da je isti brez zakonitega opravičenja posegel jako občutno v samosvoje področje mestne občine ljubljanske; da se je istotako brez vsake zakonite opore postavil na stališče najvišje upravne instance in konečno, da je ravnal proti določbam § 85. občinskega reda ljubljanskega, ker je sprejel in meritorno rešil prekasno vloženo pritožbo Ferd. Mahra in sodrugov.

Z ozirom na vse to vprašamo podpisani:

1. Kako opravičuje slavni dež. odbor svoje posezanje v samoupravo mestne občine ljubljanske?

2. Je-li mu bila znana razsodba c. kr. upravnega sodišča z dne 29. decembra 1893. in ako mu je bila znana, kako je to, da se je s svojo odločbo z dne 15 avgusta 1894. postavil na stališče, da je on višja instanca ko c. kr. upravno sodišče?

3. Kako razlaga slavni deželni odbor okolnost, da je prekasno vloženo pritožbo Ferdinanda Mahra in tovarišev proti

sklepu mestnega zbora z dne 5. junija 1894 sprejel in meritorno rešil?

4. Misli li slavni deželni odbor, da njegova odločba z dne 15. avgusta 1894. odgovarja resnobi in važnosti vprašanja, katerega se tiče?

V deveti seji dne 5. februvarija poroča posl. Klun imenom finančnega odseka o napravi zavoda za gluhoneme in slepe na Kranjskem Poročevalec pojasni na drobno vsa dela in poizvedovanja ki so se o tej zadevi vršila od strani dežele z visoko vlado. Ker je sedaj na prodaj „Cekinov grad“ last bratov Koslerjev v Spod Šiški, ki bi bil morebiti pripraven za zavod in bi morebiti tudi mestna občina ljubljanska, ki je pri nakupu Cekinovega gradu v namen razširjenja mesta interesovana, kaj h kupni ceni dodala, predlaga poročevalec.

Deželnemu odboru se naroča: 1. Da naj po deželnem stavbenem uradu da pregledati Cekinov grad (Leopoldsruhe) ter se prepriča, ali bi se dal predelati kot zavod za gluhoneme in slepe otroke; 2 da v slučaji in pripravnosti njegove poizve od lastnikov, za koliko bi ga hoteli v ta namen prodati deželi. Ob jednem naj se dogovori z mestnim zastopom ljubljanskim, ali bi ga dežela in mesto ljubljansko ne kupila skupaj? 3. da naj da v slučaji pripravnosti njegove po deželnem stavbenem uradu pripraviti načrt in proračun za eventuvalno priredbo oziroma prezidanje in dozidanje njegovo v zavod za gluhoneme in slepe otroke, ter da o vsem poroča deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji oziroma stavi potrebne predloge; 4 ako bi s Cekinovim gradom nič ne bilo, naj se zavod za gluhoneme in slepe otroke gradi po drugem spremenjenem načrtu deželnega inženirja Hraskega, toda s tem pogojem, da stavbeni stroški ne presegajo proračunjenega zneska 120.000 gld. oziroma 136 000 gld. 5 Razun tega se pa deželnemu odboru tudi še naroča, da naj vpraša vlado, ali bi bila morda ona pripravljena ustanoviti, sezidati in vzdrževati zavod za gluhoneme in slepe otroke, toda brez vsakaterih deželnih prispevkov. Poslanec Hribar graja deželni odbor, ker še dozdaj ni izvršil potrebnih povpraševanj in priporoča toplo nakup Cekinovega gradu, kar bi bilo v interesu mesta ljubljanskega. Posl. dr. Schffer opravičuje deželni odbor, da je storil svojo dolžnost, češ Cekinov grad se je lani le mimogrede omenil, in se torej deželnemu odboru ni bilo pečati s tem, temveč spolniti določne sklepe deželnega zbora. Govornik je proti predlogom finančnega odseka. Vladni zastopnik Gozani pravi da bi Cekinov grad ne bil za zavod in imenom vlade izjavlja, da je ta za novo zgradbo. Posebno poudarja, da naj bi se vlada in deželni odbor dogovorila glede pravil zavoda Posl. Povše poudarja praktične potrebe pouka za gojence, ki naj se priuče vrtnarstvu, sadjarstvu in poljedelstvu Govorniku se zdi ugoden Cekinov grad. Posl. Luckmann želi, da bi dežela in mesto ljubljansko skupno kupila imenovani grad V podrobni razpravi se oglasi proti 5 predlogu posl Hribar češ, da je v proslovju z drugimi 4. Ko sta potrebna pojasnila podala poročevalec Klun in vladni zastopnik Gozani sprejmo se vsi predlogi finančnega odseka. Isti poslanec poroča o vlogi upravništva Glavarjeve bolnice v Komendi za nakup zemljišča za ondotno bolnico in imenom finančnega odseka predlaga, da naj se iz ustanove kupi zemljišče in deželnemu odboru naroči, da naj o namestitvi zdravnika poroča. Vladni zastopnik marki Gozani priporoča, naj bi se predlog v toliko popolnil, da bi se ustanova vporabila le sporazumno z ustanovno oblastjo. Posl. Kersnik je proti temu, da bi se stvar zopet po nepotrebnem zavlekla in predlaga, da naj se poleg hiralnice kupi malo poslopje za zdravnikovo stanovanje in naj se služba zdravnikova takoj razpiše. Posl. dr. Schaffer zagovarja deželni odbor in se izreka proti predlogu posl. Krsnika, ki je pa vklub temu prodrl. I Krajcu v Novemmestu se na prošnjo za podporo za popravo božjega groba pri Grmu dovoli 200 gld. — Posl. Klun poroča imenom finančnega odseka o vpeljavi deželne naklade na pivo in o prošnjah gostilničarske zadruge v Ljubljani in pivovarjev na Kranjskem, da se ne vpelje ta priklada. Po nadrobnem razjasnenji zadeve, da je treba deželi iskati virov za dohodke, da naklada na pivo ne bode obtežila že itak obremenjenih davkoplačevalcev, temveč le pivce, da sta prošnji gostilničarjev in pivovarjev neutemeljeni, predlaga poročevalec imenom finančnega odseka, da naj se sklene po 1 gld naklade od hektolitra na pivo po vsej deželi. Posl. dr. Schaffer predlaga po daljšem utemeljevanji, da naj se za mesto Ljubljano, ki ima že itak naklado na pivo, pobira le deželna naklada 70 kr. od hektolitra, po deželi pa po 1 gld. Posl. Hribar polemiznje s poročevalcem Klunom glede mnenja o indirektnem davku in toplo priporoča predlog posl. dr. Schafferja Posl Luckmann misli, da z narodno-gospodarskega ozira ne kaže obdačiti piva in predlaga, da se o točki preide na dnevni red. Posl Hribar predlaga z ozirom na predlog predgovornika, da naj se o zadevi v eni prihodnjih sej razpravlja. Dež predsednik baron Hein pojasnjuje svoje stališče glede tega vprašanja in poudarja, da je za enako naklado v Ljubljani in na deželi. Posl. dr vitez Bleiweis podpira predlog posl dr. Schafferja Posl Šuklje graja, da finančni odsek o tem važnem vprašanji ni sestavil primernega poročila Govornik se izjavlja proti davčnopolitičnim nazorom poročevalca, ki je vnet za indirektne davke, povdarja, da Kranjska že itak največ teh davkov plača in predlaga, da naj se en del primanjkljeja pri deželnih potrebščinah pokrije s povišanjem direktnih davkov, za pivo pa predlaga, da naj se naloži priklada le na 50 kr. od hektolitra. Posl Pakiž je proti zvišanju direktnega davka in priporoča predlog finančnega odseka. Ko je še poročevalec Klun odgovarjal predgovornikom se je glasovalo in sprejet je bil predlog posl. dr. Schafferja in se sklenil dotični zakon o nakladi na pivo. — Prihodnja seja je danes.

— **Osobne vesti.** Cesar je vladnemu svetniku in okrajnemu glavarju gosp. Ivanu Mahkotu v Ljubljani o priliki njegovega umirovljenja podelil red železne krone tretje vrste. — Premeščeni so c. kr. okrajni sodniki gg.: Ferdinand Stare iz Kranja v Mokronog, dr. Adolf Pfefferer iz Mokronoga v Laški trg in Adolf Elsner z Vrhnike v Kranj

Biskup Strossmayr dika in ponos jugoslovanski je doživel dne 4 februvarija t. l. svojo osemdeseto leto Hrvatski narod slavil je radostnim srcem ta prepomemben dan, na kateri je praznoval njegov prvi sin, veliki dobrotnik in buditelj redki jubilej, svojo osemdesetletnico. Zasluge njegove za hrvatski narod posebej in za Jugoslovane v obče so neprecenljive in mi Slovenci, pleme jugoslovansko, do katerega je dični vladika vedno gojil velike simpatije in te mnogokrat tudi dokazal, kličemo s hvaležnim narodom Hrvatskim velikemu — Jugoslovanu in uzornemu katoliškemu dostojanstveniku povodom njegove 80letnice: Še na mnogaja leta!

— **Slovensko planinsko društvo** je ustanovilo društveni list nazvan „Planinski vestnik“. Ta časopis bode izhajal 25. dan vsacega meseca ter ga bodo vsi društveniki (ustanovniki, pravi in častni člani) dobivali brezplačno, nečlani pa po 2 gld. na leto Prva številka, ki se je nekoliko zakasnela, izide še ta teden. List bavil se bode z vsemi v turistiko spadajočimi predmeti, bo prinašal razne tuje in domače turistične in planinoslovne spise, predavanja, novice in dr, in pred vsem vspodbujal Slovence k spoznavanju krasote naše rodne zemlje.

— **Deželni zbori** se zaključijo dne 13. t. m., državni zbor se snide dne 17. t. m.

— **V slovenskem gledališči** se je dne 5. t. m. prvikrat predstavljala znamenita češka zgodovinska drama „Jan Vyrava“ in sicer z velikim vspehom.

— **Muzejsko društvo** ima svoj občni zbor dne 20. februvarija ob 6. uri zvečer v deželnem muzeji.

— **Celjska gimnazija.** V graškem deželnem zboru se je stavil predlog, da se naj zbor izreče proti osnovi gimnazije v Celji. Kakor se kaže, bode ta predlog tudi vsprejet.

— **Umrl** je v Zatičini ondotni sodni pristav g. Egidij Kastreutz N. v m p

— **Umrl** je dne 30. januvarija t. l. v Železni Kapli na Koroškem, dekanijski svetovalec in župnik preč. g. Simon Muden v 67. letu svoje dobe. Pokojnik je bil vil sobojevnik nepozabnega Andr. Einspielerja na narodnem polji. Uzornemu duhovniku in neustrašenemu in delavnemu rodoljubu bodi večen spomin mej nami!

— **Vojaški nabori na Kranjskem** bodo: dne 1., 2., 3. in 4. marca v Radovljici za ves politični okraj Radovljica; dne 5., 6. in 7. marca v Kranji za sodna okraja Kranj in Tržič; dne 8. in 9. marca v Škofji Loki za sodni okraj Škofja Loka; dne 11., 12., 13. in 14. marca v Ljubljani za sodni okraj Ljubljanske okolice; dne 15. in 16. marca na Vrhniki za sodni okraj Vrhnika; dne 18. marca v Ljubljani za mesto Ljubljana; dne 20. in 21. marca v Višnji gori za sodni okraj Zatičina; dne 22. in 23. marca v Litiji za sodni okraj Litija; dne 26. in 27. marca na Prevojah za sodni okraj Brdo. dne 28., 29. in 30. marca v Kamniku za sodni okraj Kamnik; dne 1. aprila v Velikih Laščah za sodni okraj Velike Lašče; dne 3. in 4. aprila v Ribnici za sodni okraj Ribnica; dne 5. in 6. aprila v Kočevji za sodni okraj Kočevje; dne 8. aprila v Črnomlji za sodni okraj Črnomelj; dne 10. aprila v Metliki za sodni okraj Metlika; dne 16., 17., 18., 19. in 20. aprila v Novem mestu za ves politični okraj Novo mesto; dne 22. in 23. aprila v Mokronogu za sodni okraj Mokronog; dne 24. aprila v Kostanjevici za sodni okraj Kostanjevica; dne 26. in 27. aprila na Krškem za sodni okraj Krško; dne 29. aprila v Radečah za sodni okraj Radeče; dne 16., 17. in 18. aprila v Postojini za sodna okraja Postojina in Senožeče; dne 19. in 20. aprila v Vipavi za sodni okraj Vipava; dne 22. in 23. aprila v Ilirski Bistrici za sodni okraj Ilirska Bistrici; dna 24. in 25. aprila v Logatci za sodna okraja Logatec in Cerknica; dne 26. in 27 aprila v Idriji za sodni okraj Idrija; dne 29. in 30. aprila v Loži za sodni okraj Lož

— **Novo pevsko društvo »Kolo«** ustanovili so v Trstu.

— **V mestno hranilnico ljubljansko** vložilo je meseca januvarija t. l. 782 strank 241.159 gld. 30 kr., 438 strank pa vzdignilo 98.511 gld. 58 kr.

— **V mestno hranilnico v Novem mestu** vložilo je meseca januvarija 91 strank 17.059 gld. 52 kr., vzdignilo pa 19 strank 7665 gld 8 kr. Stanje vlog znaša zdaj po odbitku vseh vzdigov 78.099 gld. 84 kr.

— **Edengoldinarskih bankovcev** se je do konca januvarija 1895. vzelo iz prometa 48.352 626, kateri so se uničili. Zdaj je še v prometu za 9,530,735 gld. papirnatih goldinarjev.

Elementarna nezgoda. Dne. 5. t. m. zvečer je raz hrib „Sitarjevec“ ob katerem leži Litija prihrumela v trg dvakrat silno močna voda privaleča s seboj sneg, zemljo in kamenje, je zasula deželno cesto in je peterim posestnikom napravila pri hišah in vrtovih veliko škode. Iz pritličnih hišnih prostorov so morali vodo z brizgalnicami izpumpati. Hrib „Sitarjevec je ves prerit, ker so tam svojedobno kopali rudo in voda vlila se iz ene teh jam, toda zakaj, to ni še pojasnjeno.

— **Iz Ljubljanice** so potegnili dne 5. t. m. pri papirnici v Velčah truplo kajžarjevega sina Jož. Černe-ta iz Dobrunj, ki je najbrže v pijanosti zašel v vodo.

— **Obesil** se je dne 28 januvarija t. l. v svoji žitni shrambi 60letni oženjeni posestnik Matija Špehar iz Bedenja v črnomaljskem okraju. Družbinske razmere so baje povod samomoru.

— **Tujcev** došlo je meseca januvarija t. l. v ljubljanske hotele 1230.

Umor pred 24. leti.

Okrožno sodišče v Kremsu na Dolenjem Avstrijskem sedaj vodi preiskavo zaradi nekega umora, ki se je pripetil pred dobrimi dvajsetimi leti. Dne 15. decembra so našli v Unterreithu blizu skednja nekega kmeta pri nekem zidanji v zemlji kosti nekega moškega, ki je moral biti pokopan pred dobrimi dvajsetimi leti. Na tem mestu je rasla češnja, katera je bila tedaj ondu posajena in katera je blizu toliko stara.

34letna Ana Heher, rojena Schwanzenberger se je oglasila kot priča, da ve nekaj o tem umoru, ki se je zgodil o Božiči 1871. leta, ko je bila ona jednajstletna deklica.

Po izpovedanji te priče je umorjenec neki tujec. Bil je srednje velikosti, ozkega obraza, krivega nosu, kacih trideset let star, imel je temne s kožuhovino podložene hlače, kratko s kožuhovino podloženo suknjo, katera suknja je bila črna, malo na rudeče cikajoča. Tujec je bil neki trgovski potovalec in je imel vzorce sukna pri sebi. Na roki je nosil srebrni pečatni prstan. Bil je žid in dober prijatelj njenega očeta, s katerim sta se tikala. Služila sta pri jednem polku.

Nekega dne je ta tujec prišel v Unterreith, ker je imel pri sosedovih Fridrichovih nekaj tirjati. Tistega večera sta bila s Fridrichom pri njih. Dolgo so se pogovarjali. Kolikor se ona more spominjati, je tujcu ugajala Fridrichova žena, ki je bila lepa, če tudi je bil, kakor se spominja iz njegovega pripovedovanja oženjen in že imel jednega otroka. Pregovorila sta ga, da je šel k njima prenočit. Obetal je tujec drugi dan zopet k njim priti, pa ga več ni bilo. Njen oče je takoj sumil, da so ga umorili, a stvari ni naznanil sodišču. Fridrichovi so trdili, da je tujec zgodaj odšel.

Priča nadalje pripoveduje, da je bilo drugi dan pri Fridrichovih, ker sta z hčerko Ivanko bili prijateljici igrali sta se na dvorišči, kjer je ona videla, na kupu gnoja krvave smeti. Skozi okno je pa opazila, da je gospodinja pomivala tla v sobi, kjer je tujec spal. Ivanka jej je pokazala tudi stvarij, katere so jej oče kupili, in videla je pri teh stvareh tujčevo listnico in prstane. Ona je posegla po tem, a Ivanka jo je proč vlekla. Videla je tudi neki grob, in na to Ivanko opozorila. Ta je pa rekla, da je oče ubil psa, in ondu pokopal. Ona je pozneje še vendar večkrat videla Fridrichovega psa. Vse je povedala očetu, ki jej je prepovedal hoditi k Fridrichovim. Neki sosed, ki je pa že umrl, je pa pripovedoval, da je videl, ko je Fridrich mrtvega tujca spravljal od hiše.

Priča pravi, da je njen oče večkrat rekel, da sta gotovo tujca umorila, da se iznebita dolga, in sta gotovo pri njem dobila več denarja. S tistega časa so se pri Fridrichovih opomogli.

Preiskovalni sodnik je pričo hudo prijemal, zakaj še le sedaj pove. Priča je pripovedovala, da njen oče baš zaradi tega tujca ni mogel mirno umreti. Ona pa hoče mirno umreti in je zatorej vse ovadila. Oče jej je na smrtni postelji naročil, da naj tujca nikar ne pozabi. Se-

danji čas, ko so truplo našli, zdel se jej je pa za to najugodnejši.

Sodišče je dalo zapreti 71letnega Jurija Fridricha in njegovo 58letno ženo Rozalijo ter hčer Ivano. Hčer so pa takoj izpustili, očeta in mater so pa obdržali v zaporu. Oba pa tajita hudodelstvo. Sploh je jako dvomljivo, če se bode dalo hudodelstvo jima dokazati, ker je jedna sama priča in je še ta še le čez triindvajset let izpovedala. Dobro bi pač bilo, ko bi se dalo dognati, kdo je bil tujec, morda bi se kaj natančnejega izvedelo, v kakšnih razmerah je bil k Fridrichovim. Dosedaj se pa v tem oziru ni moglo ničesa izvedeti.

Priča sicer odločno trdi, da je vse res, kar je izpovedala. Povedala je to tudi Fridrichovim v obraz, a vendar pri takem hudodelstvu bode to jedva zadostovalo, posebno ker noben drug živečih ljudij v vsej vasi o tem ničesa ne ve. Seveda za hudodetstva pred triindvajsetimi leti je težko dobivati dokazila.

— **Vojak ga je ustrelil.** V Berolinu je neki delavec nekaj hodil okrog vojaškega laboratorija in baje skušal odpreti neko okno. Ko se je oglasil vojak na straži, je pa pobegnil. Vojak je pa ustrelil za njim Nesrečnež je bil takoj mrtev.

— **Volkovi so ga pojedli.** V Ternskih gorah v Srednji Italiji so lačni volkovi snedli trgovca Antona Parisija in pa njegovega konja.

— **Obsojen slepar.** Fortunat Levicki, bogoslovec z ruskega Poljskega, je pod imenom grof Rougal Levicki se izdajal za duhovnika in v Varšavi, Vilni ter galiških mestih mnogo osleparil. Sodišče v Krakovem ga je te dni obsodilo v petmesečno ječo. Po prestani kazni se iztira iz dežele.

— **Ladija zgorela.** V pristanišči v Antwerpenu je zgorela iz Hamburga došla ladija „Australia“.

— **Potres.** V več krajih v Italiji so poslednje dni čutili potres, ki pa ni napravil nikjer posebne škode.

— **Morilec v pijanosti.** V Carigradu so zaprli nekega korporala, ki je v pijanosti 13 osob deloma usmrtil, deloma pa močno poškodoval. Mej drugim je umoril glavnega blagajnika Struppeja.

— **Umoril** je na Dunaju godec Suchovaty svojo strežajko Josipino Prešern, s katero je živel na veri. Zaprli so pa tudi njegovo prejšnjo strežajko Petronelo Hlanzak, ker se sodi, da je Suchovatega nagovorila, da umori Prešern in zopet njo vzame v službo.

— **Poslednji veterani iz francoskih vojsk.** V Nemčiji živi sedaj še pet ljudij, ki so se udeležili francoskih vojsk. Najstarši mej njimi je pl. Bärgel, ki letos izpolne 102. leto, najmlajši pa bivši vseučiliški profeser Nauman, ki ima 97 let. Vseh pet jih živi še v precej ugodnih razmerah. Vdov udeležiteljev v omenjenih vojskah je pa še 12.

— **Najstarši ljudje na Poznanjskem.** Nedavno je v Fordonu na Poznanjskem umrla 112 let stara ženska Abraham roj. Wolf, v Usch-Neudorfu pa 108letna Roza Frieska. Sedaj je najstarša ženska na Poznanjskem vdova Karasinska v Wildi, ki ima 106 let. Od 100 do 104. leta je pa na Poznanjskem še kacih 12 ljudij.

— **Vsa vas zaradi davkov prodana.** V davčnih občinah Bučje in Podgorje prodali so zaradi davkov 29 posestev. Kupil jih je finančni erar. Na dolgu so bili posestniki 22.370 gld. davka.

— **V blaznosti** je v Kolomci ključavničar Czop osemkrat s sekiro udaril svojo ženo, petkrat pa svojo taščo Njega so prijeli. Obe ženski sta smrtnonevarno poškodovani.

— **Umor in samomor.** V Bukareštu je mladi princ Sturdza sin senatorja Gregorja Sturdze, umoril svojo ljubico, potem pa sam sebe. Mladi princ se je bil pred tremi tedni oženil

— **Blaznec v Kvirinalu.** Major italijanskega generalnega štaba Degh-Oddi je zblaznil. Dne 2 t m je pred italijanskim vojnim ministerstvom kričal: „Morilci, tatje!“ Nato je pa šel v Kvirinal Pri kralji je bil ravno v avdijenciji neki prefekt, ko je prišel major in zaklical v sobo: „Morilci, tatje!“ Na majorja so najbrž močno vplivali razni nelepi dogodki poslednjega časa, ko se je pokazalo, da je v boljši italijanski družbi zares dosti tatov. Seveda so ga hitro prijeli in odpeljali

— **Velika tatvina.** V Genui je na pošti ukradena vreča s 17 denarnimi pismi, v katerih je bilo 300.000 lir denarja in menica za 600 000 lir.

— **Računski oficijal — berač.** Nedavno je na Dunaji bil zaradi beračenja obsojen petinšestdesetletni vpokojeni računski oficijal Jožef Kraus Te dni se je pa drugič sodišče zaradi tega pečalo ž njim. Zatoženec ni prišel k obravnavi Dognalo se je pri obravnavi več žalostnih stvarij. Jožef Kraus po ulicah glasno pesmi deklamuje in za njim pa hodi še cela jata otrok. Sodnik je iz tega spoznal, da mož ni pri pravi pameti in ga je oprostil.

— **Ponarejalci denarja.** V Steinbrucku na Ogerskem zaprli so več ponarejalcev denarja. Delali so srbski denar po 5 in 10 frankov. Mej ponarejalci sta tudi dva spoštovana trgovca.

— **Sneg.** Koncem minulega meseca palo je mnogo snega v Tunisi Pa tudi v evropskih krajih na jugu, kakor v Toulonu, Marsellu, Perpignanu, Bayonnu in San Sebastianu je pal debel sneg.

— **Pomanjkanje dela.** Več tovarn za užigalne klinčke v Italiji je ustavilo delo, ker se je vpeljal monopol. Več tisoč delavcev je brez dela.

— **Obsojen odvetnik.** Na Dunaji obsodili so te dni v 10 mesečno ječo nekega dr. Marcusa, ki je kot odvetnik stranke opeharil za več sto goldinarjev. Odvetnik je bil samo dve leti, lani mu je disciplinarnim potom bilo odvzeto odvetništvo, sedaj je pa še zgubil doktorski naslov.

— **Iskali so delo, a našli smrt.** V bližini postaje Riverdale, N. Y. v Ameriki so bili 12. jan. zvečer ob 10. uri trije možje povoženi od vlaka New York Central Rail Road. Dva sta bila na mestu mrtva ostala, tretji pa je zelo poškodovan in bode najbrže kmalu umrl Vsi trije možje so iskali v Hudson, N. Y, dela pri ledu, a dobili ga niso in se vračali domu V bližini Riverdale so hoteli v blizu reke stoječi lopi prenočiti, nameravali iti čez železnično progo, a prehitel jih je vlak dospevši s severa.

— **75 osob usmrtenih vsled vnetja smodnika.** Butte, Mont, 16. jan. ob 3. uri zjutraj: V nekem skladišču v Butte v Ameriki je bilo naloženega veliko smodnika, v skladišči je pričelo po noči goreti. Vse gasilno moštvo je bilo na mestu in se trudilo ogenj omejiti, ko je nastala prva razstrelba in več oseb usmrtila in ranila. Med tem ko so še gasili in iskali nesrečnike po razvalinah, nastala je druga razstrelba, katera je bila pa še močnejša od prve, skoraj vsi gasilci, več policajev, vsi konji brizgalnic in drugi so bili usmrteni. Število usmrtenih znaša 75 oseb. V vsem mestu ni niti jedno okno ostalo celo in zavladala je velika razburjenost. Ambulančni vozovi drvijo sem in tja in skušajo nesrečnikom pomagati kolikor mogoče. Tolike množine smodnika naloženega v mestih je postavno prepovedano.

— **Nesreča na nadcestni železnici.** V Snedeker Ave., blizu Liberty Ave., v Brooklynu pala je v četrtek 10. jan zjutraj tik pred 8. uro lokomotiva in jeden voz raz tira Kings Countx nadcestne železnica na cesto. Vodja lokomotive Charles Fichel je težko poškodovan, razbil si je glavo, po telesu je poparjen od para in ima še več druzih poškodeb, kurivec Jack Bauman, pa je bil težko poškodovan, da je še isti dan ob 5. uri popoldne umrl. Ponesrečeni vlak je izvanredni vlak, kateri vozijo le ob času, ko je promet velik. Dospel je ravnokar do mostu; potniki, sprevodniki in zaviralci so vlak zapustili na Antlantic Ave., vlak so hoteli po srednjem tiru odriniti in ga deti izvan prometa. Ko je strojevodja vozil po srednjem tiru, je takoj zaviral, ali šine so bile z ledom pokrite in je vsled tega zelo drčalo, vlak je zadel z vso silo na puhače koncem tira. Trami, na katerih so bili pritrjeni puhači so se zlomili, ker so bili že do dobrega trhneli, lokomotiva je zdrčala raz šin ter pala na tramovje počez, ti pa tudi niso mogli nositi težo in se zlomili. Lokomotiva se je potem prikopnicila na cesto ter za seboj potognila jeden voz, jeden voz je tudi pal raz tiru, a obvisel na verigi, dva druga voza sta pa ostala na tiru. Takoj so poklicali gasilce, kateri so oba nesrečnika oprostili izpod razvaline. Baumana so prepeljali v St Marys bolnišnico nezavestnega in kakor smo že omenili, je še isti dan umrl. Fichel je bil pri popolnej zavesti in so ga na prošnjo prepeljali v njegovo stanovanje.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 29 jan. 1895. Pšenica gld 7 50 kr, rž gld. 5·75 kr., ječmen gld. 6·50 kr., oves gld. 6 50 kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 7·— kr., turšica gld. 7·25 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 10·— kr (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 2. febr. t. l.: 82, 79, 40, 15, 24.
V Trstu dne 2. febr. t. l.: 9, 47, 60, 43, 2.
V Pragi dne 6. febr. t. l.: 36, 9, 21, 47, 81.

Pazi naj se na varstveno znamko.

Pazi naj se na varstveno znamko.

Schutzmarke.

C. Brady

Marijaceljske želodečne kapljice,

prirejene od lekarne k „Angelj Varhu“

C. Brady v Kromerižu (Moravsko).

Te kapljice so vže starozanesljivo in znano oživljivo in krepčilno zdravstveno sredstvo za želodec in za prebavanje.

Samo prave so z zgoraj stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 stek. 40 kr., dvojne stek. 70 kr.

Vsebina je naznanjena. (9)

Marijaceljske želodečne kapljice se prave dobe: **v Ljubljani:** v lek. Piccoli in lek Svoboda; **v Postojni:** v lek. Er. Beccarich; **v Škofji Loki:** v lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** v lek. Aleks. Roblek; **v Novemmestu:** v lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** v lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.